

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nařízení Komise EU 1/2003 - Nová právní úprava ochrany hospodářské soutěže (Dohody narušující soutěž a ochrana před zneužitím dominantního postavení)

Od 1. května 2004 vstupuje v účinnost Nařízení Komise EU č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 („Nařízení“) upravující podrobný postup při prosazování soutěžních pravidel zakotvených v čl. 81 a 82 Dohody o Evropských společenstvích („Dohoda“), tj. pravidel na ochranu před dohodami a praktikami narušujícími hospodářskou soutěž a před zneužitím dominantního (monopolního) postavení. Nové Nařízení Komise plně nahradí dosavadní nařízení č. 17 z 6. února 1962.

Od 1. května 2004 vstupuje v účinnost Nařízení Komise EU č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 („Nařízení“) upravující podrobný postup při prosazování soutěžních pravidel zakotvených v čl. 81 a 82 Dohody o Evropských společenstvích („Dohoda“), tj. pravidel na ochranu před dohodami a praktikami narušujícími hospodářskou soutěž a před zneužitím dominantního (monopolního) postavení. Nové Nařízení Komise plně nahradí dosavadní nařízení č. 17 z 6. února 1962. Při nové úpravě se vycházelo právě ze zkušeností, které Komise učinila při aplikaci nařízení č. 17 a současně se navíc zohledňuje i nový stav po rozšíření Evropské unie. Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o nařízení, které je jako takové přímo závazné a aplikovatelné na všechny subjekty v rámci EU, bude se přímo dotýkat i českých subjektů.

Nařízení upravuje zejména pozici Komise a úřadů pro ochranu hospodářské soutěže jednotlivých členských států („Úřady“), vymezuje jejich vzájemné vztahy a kompetence, stanoví pravidla za účelem zajištění jednotné aplikace čl. 81 a 82 Dohody, sankce za jejich porušení, práva na soudní ochranu.

Nařízení se uplatní vždy, kdy jednání odporující čl. 81(1) nebo 82 Dohody může mít vliv na obchod mezi členskými státy. V případech, kdy se nejedná o narušení pravidel hospodářské soutěže mající potencionální dopad na obchod mezi členskými státy, aplikují členské státy svoje vnitrostátní předpisy, v jejichž rámci mohou stanovit i přísnější pravidla než jaká obsahují čl. 81 a 82 Dohody. Tato přísnější pravidla však nesmí být uplatňována na situace, kdy může být dotčen vnitřní trh EU. Nařízení jasně stanoví, že jakékoliv dohody, rozhodnutí či jednání ve shodě zakázané čl. 81(1) Dohody, které nesplňují podmínky stanovené v čl. 81(3) jsou zakázány a není k tomu třeba žádného dalšího rozhodnutí. Totéž platí i pro případy zneužití dominantního postavení tak, jak je upraveno čl. 82 Dohody. Současně jasně vymezuje důkazní břemeno: povinnost prokázat porušení čl. 81(1) nebo 82 Dohody má strana nebo úřad, který toto porušení namítá. Pokud se však dotčená strana dovolává práva na vynětí ze zákazu, protože splňuje podmínky čl. 81(3) Dohody (výjimky ze zákazu), je důkazní povinnost plně na ní.

Vzhledem k tomu, že se jedná o nařízení, jsou členské státy a jejich orgány povinny aplikovat tuto normu přímo a jednotně. Za účelem jednotné aplikace pravidel je stanovena řada principů, z nichž si dovolím upozornit zejména na:

- (i) povinnost národních soudů, rozhodují-li o narušení hospodářské soutěže podle čl. 81 nebo čl. 82 Dohody, nevydávat rozhodnutí, která by byla v přímém rozporu s rozhodnutími přijatými Komisí; tím však nejsou národní soudy zbaveny práva obrátit se na Evropský soudní dvůr s předběžnou otázkou;
- (ii) stejně tak Úřady nesmí rozhodovat v rozporu s rozhodnutími Komise.

Za účelem sjednocení rozhodování ve věcech ochrany hospodářské soutěže proti praktikám

narušujícím hospodářskou soutěž nebo zneužitím dominantního postavení bylo navázáno na dosavadní zkušenosti s tzv. Poradním výborem. Poradní výbor se skládá ze zástupců Úřadů. V případě, že Komise činí rozhodnutí, musí konzultovat taková rozhodnutí s Poradním výborem, kterému Komise doručí předběžný písemný návrh rozhodnutí, a ten k němu zaujme stanovisko do doby stanovené Komisi, nikoli však kratší 14 dnů. Komise je pak při svém rozhodování povinna přihlídnout ke stanovisku poradního výboru, a to s co nejvyšší možnou mírou; o svém rozhodnutí a o míře převzetí jeho názoru Poradní výbor zpraví.

Poradní výbor se může rovněž vyjadřovat k obecným otázkám hospodářské soutěže v rámci Evropských společenství. Poradní výbor však není oprávněn přijímat stanoviska k případům, kterými se zabývají jednotlivé Úřady.

Dalším prvkem sjednocování postupu při aplikaci Nařízení je úprava spolupráce mezi Komisí, Úřady a soudy. Úřady jsou povinny informovat Komisi o zahájení soudních řízení před národními soudy dotýkajících se aplikace čl. 81 a čl. 82 Dohody. Úřady a stejně i Komise mohou k případům projednávaným u soudů zaujímat stanoviska nebo se účastnit přímo soudních jednání a ústně se k nim vyjadřovat.

V případě, že bylo zahájeno řízení některým z Úřadů v daném členském státě nebo Komisí, není oprávněn žádný další Úřad v dané věci zahajovat další řízení. Komise a jednotlivé Úřady jsou povinny úzce spolupracovat. Úřady musí neprodleně písemně informovat Komisi před zahájením řízení nebo bezprostředně po jeho zahájení a zpřístupnit jí veškeré informace. Nejpozději 30 dnů před rozhodnutím ve věci samé je národní Úřad povinen informovat Komisi a dát jí k dispozici souhrn podstatných faktů daného případu.

V případě, že je zjištěno porušení čl. 81 nebo čl. 82 Dohody, může Komise z vlastní iniciativy nebo na základě podnětu třetí strany nařídít podniku či sdružení podniků, aby takové porušování ukončily. Za účelem ochrany hospodářské soutěže může stanovit behaviorální nebo strukturální závazky v rozsahu přiměřeném danému porušení a vedoucí k ukončení takového porušení. Strukturální závazky však mohou být použity až v případě, pokud nelze zajistit fungující hospodářskou soutěž pomocí behaviorálních závazků nebo pokud by behaviorální závazek měl mít na daný podnik závažnější dopad než závazek strukturální. V případě naléhavosti může Komise vydat předběžné opatření, a to v rozsahu a po dobu, která bude nezbytně nutná.

Dojde-li k závadnému chování na straně podniku a Komise zamýšlí vydat rozhodnutí, kterým takové závadné chování zakáže, může Komise v tomto rozhodnutí akceptovat návrhy podniku, který takové narušení způsobil. V tomto případě tyto návrhy Komise zahrne do rozhodnutí a dohlíží nad jejich dodržováním.

V případě, že existuje veřejný zájem, může Komise na základě vlastní iniciativy vydat tzv. negativní rozhodnutí, tj. rozhodnutí osvědčující, že určitá dohoda (jednání) není v rozporu s čl. 81 nebo čl. 82 Dohody.

U tzv. blokových výjimek (např. blokové výjimky pro know-how) může Komise rozhodnout, že se na určitou konkrétní dohodu tato bloková výjimka neuplatní.

Již skončené řízení může Komise znovu obnovit, jestliže: (i) došlo k podstatné změně okolností, za nichž bylo rozhodnutí vydáno, (ii) podnik jedná v rozporu s vlastními závazky, které přijal, nebo (iii) rozhodnutí bylo vydáno na základě nedostatečných, chybných, či zavádějících informací, které Komisi poskytli účastníci.

Nařízení dává Komisi poměrně širokou škálu instrumentů k zajištění informací pro své rozhodování. Ta má podle Nařízení právo, aby vyzvala dotčené podniky k předložení dokumentů a informací. Komise může nařídít i ohledání místa samotného, má právo nahlížet do knih.

Nově jí Nařízení také dává právo na vstup do objektů, a to i objektů soukromých osob, příp. i dopravních prostředků, které patří fyzickým osobám, u nichž by se takové dokumenty mohly na základě důvodného podezření nacházet, např. u ředitelů, manažerů, účetních apod. Komise je samozřejmě povinna respektovat základní práva a svobody, zejména právo na ochranu obydlí a před takovým zásahem do obydlí je povinna postupovat podle právního řádu členského státu, tj. zejména si musí vyžádat soudní souhlas. Národní soud však při přezkoumávání žádosti Komise o zásah do

obydli nesmí přezkoumávat otázku nezbytnosti takového zásahu a nesmí ani požadovat nahlédnutí do spisu Komise. Evropský soudní dvůr takové opatření Komise může přezkoumat v plném rozsahu.

V případě, že dotčené subjekty neposkytnou Komisi podklady pro její rozhodnutí nebo je neposkytnou ve stanovené lhůtě, popřípadě poskytnou neúplné, falešné či zkreslené informace, hrozí jim pokuta až do výše 1% z jejich celkového obrátu za poslední účetní rok.

Dojde-li k porušení čl. 81 nebo čl. 82 Dohody nebo nerespektování nařízeného předběžného opatření či porušení povinností stanovených v rozhodnutí Komise, může být podniku nebo sdružení podniků uložena pokuta až do výše 10% celkového obrátu za poslední účetní rok. Komise se však může rozhodnout i pro tzv. časové pokuty stanovené na základě průměrného denního obrátu, tzn. že Komise stanoví na základě výsledků posledního účetního roku průměrný denní obrat podniku a uloží narušujícímu podniku pokutu až do výše 5% stanoveného denního obrátu za každý den do doby, než podnik ukončí jednání narušující čl. 81 nebo čl. 82. Totéž platí v případě porušování předběžného opatření, popřípadě rozhodnutí ve věci samé, a dále např. na případy, než podnik poskytne úplné či správné informace, které Komise požadovala.

Půjde-li o jednání sdružení podniků, které nemá právní subjektivitu, pak je sankce nejdříve vymáhána na sdružení jako celku. Pokud sdružení jako celek nezaplatí, může Komise požadovat uhrazení sankcí nejprve od subjektů, jejichž řídící osoby byly současně osobami jednajícími za sdružení, a nedojde-li k úhradě sankcí ani v tomto případě, pak na jednotlivých členech sdružení přímo, avšak vždy jen do výše 10% celkového ročního obrátu za poslední účetní období konkrétního subjektu.

K provedení Nařízení je Komise oprávněna přijmout opatření, která zajistí jeho řádnou aplikaci, zejména (i) pravidla týkající se formy, obsahu a rozsahu stížností, které mohou být postupovány Komisi, (ii) pravidla pro výměnu informací, a (iii) pravidla pro slyšení u Komise.

Jednotlivé členské státy jsou povinny nejpozději do 1. května 2004 stanovit úřad, popř. soud, který bude pověřen výkonem tohoto Nařízení.

Vlastislav Kusák

advokát, advokátní kancelář Glatzová & Co.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nařízení PPWR: cesta do pekla dlážděná dobrými úmysly](#)
- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Evropská unie mění pravidla plateb: více odpovědnosti, intenzivnější zpracování dat, více kontrol](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc květen 2026](#)
- [Sport versus EU – aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Postavení finančního arbitra v kontextu nařízení Brusel I bis - Funkční pojetí „soudu“, osvědčení podle čl. 53 a možnost výkonu nálezu v jiných členských státech EU](#)
- [ESG Simple jako praktická opora pro ESG reporting malých a středních podniků](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc duben 2026](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)